

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

19 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący)
SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)
SSN Władysław Pawlak

Protokolant Magdalena Kucia

po rozpoznaniu na rozprawie 6 września 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 6 listopada 2020 r., V ACa 826/19,
w sprawie z powództwa Stowarzyszenia F. w W.
przeciwko C. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o zapłatę,

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Władysław Pawlak
[SOP]

Paweł Grzegorzcyk

Agnieszka Piotrowska

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 8 sierpnia 2014 roku Stowarzyszenie F. z

siedzibą w W. wniosło o zasądzenie od C. sp. z o.o. sp. jawnej z siedzibą w W. (obecnie C. sp. z o. o. z siedzibą w W., dalej: „Spółka”) kwoty 9 057 919,64 zł brutto z ustawowymi odsetkami od kwoty 8 915 417,04 zł za okres od 31 maja 2014 r. do dnia zapłaty i z ustawowymi odsetkami od kwoty 142 502,60 zł od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia pozwanej Spółce odpisu pozwu do dnia zapłaty. Powód wniosł ponadto o zobowiązanie pozwanej Spółki na podstawie art. 105 ust. 2 oraz art. 47 ustawy z 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst w dacie wniesienia pozwu: Dz. U. z 2006 r., nr 90, poz. 631, dalej: „u.p.a.p.p.”) do udzielenia informacji, mających istotne znaczenie dla określenia wysokości dochodzonego pozwem wynagrodzenia, należnego reprezentowanym przez powoda współtwórcom utworów audiowizualnych (dalej: „u.a.”) oraz dostarczenia dokumentacji, obejmującej informacje odnoszące się do wszystkich utworów audiowizualnych, wyświetlanych w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. w następujących kinach należących do Spółki: X., Y., Z.

Pozwana Spółka wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W dniu 4 maja 2016 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok częściowy, uwzględniający zgłoszone roszczenie informacyjne, który został wykonany przez pozwaną Spółkę w dniu 22 czerwca 2018 r. W piśmie procesowym wniesionym w dniu 8 sierpnia 2018 r. powód zmodyfikował powództwo o zapłatę w ten sposób, że wniosł o zasądzenie od pozwanej Spółki kwoty 11 501 447,05 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 8 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 15 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanej Spółki na rzecz powoda kwotę 11 078 846,70 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 9 615 984,36 zł za okres od 8 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty (pkt I) oraz oddalił powództwo w pozostałej części (pkt II).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że pozwana Spółka powstała w wyniku bliżej opisanych przekształceń podmiotowych i zajmuje się prowadzeniem działalności związanej z wyświetlaniem filmów produkcji polskiej oraz zagranicznej w bliżej opisanych kinach położonych w Polsce. W okresie objętym żądaniem pozwu (1 stycznia 2011 r. - 31 grudnia 2013 r.), pozwana Spółka wyświetliła we wskazanych multipleksach ponad 700 utworów audiowizualnych, w tym 87 produkcji polskiej

oraz 616 produkcji zagranicznej. Sprzedała łącznie 40 564 820 biletów wstępu na te seanse, osiągając wpływy z ich sprzedaży w kwocie 751 171 603 zł netto (filmy polskie 144 392 941 zł, filmy zagraniczne 606 778 662 zł), w tym w okresie: od 1 stycznia 2011 r. do 31 marca 2011 r. w wysokości 81 669 390 zł; w okresie od 1 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. w wysokości 190 320 165 zł; w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 1 grudnia 2012 r. w wysokości 249 630 089 zł oraz w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. w wysokości 229 551 959 zł.

Powodowe Stowarzyszenie F. (dalej: „S.”) jest organizacją twórców filmowych oraz innych podmiotów, których działalność jest związana z twórczością filmową. Powstała w celu reprezentowania ich interesów zawodowych, twórczych i wynikających z ochrony w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych, a także w celu udzielania członkom Stowarzyszenia pomocy prawnej, socjalnej i organizacyjnej. Funkcje zbiorowego zarządu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi Stowarzyszenie wykonuje przez odrębną jednostkę organizacyjną o nazwie Z. (Z.). Stowarzyszenie działa w imieniu wszystkich podmiotów, które powierzyły mu wykonywanie praw autorskich i pokrewnych lub też powierzyły ich wykonywanie organizacjom zbiorowego zarządzania, z którymi Stowarzyszenie zawarło umowy o wzajemnej reprezentacji. Z. działa także na rzecz podmiotów, które nie powierzyły Stowarzyszeniu zarządu prawami, w zakresie określonym zezwoleniem i przepisami ustawy o prawie autorskim.

Na podstawie decyzji Ministra Kultury i Sztuki (dalej: „Minister”) z 29 maja 1995 r.([...]), zmienionej decyzją Ministra z 28 lutego 2003 r. ([...]1), powód posiada zezwolenie na zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi do utworów audiowizualnych m.in. na polach: zwielokrotniania określoną techniką, w tym techniką zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową, wprowadzania do obrotu, publicznego odtwarzania, wyświetlania, nadawania za pomocą wizji lub fonii przewodowej albo bezprzewodowej przez stację naziemną oraz nadawanie za pośrednictwem satelity, reemitowania. Stowarzyszenie ma również zezwolenie na zbiorowe zarządzanie prawami pokrewnymi przysługującymi producentom utworów audiowizualnych do wideogramów na polach eksploatacji wymienionych w decyzji Ministra Kultury.

Zezwolenie Ministra na wykonywanie zbiorowego zarządu m.in. prawami do

utworów słownych, słowno-muzycznych, muzycznych i choreograficznych w utworze audiowizualnym na polu eksploatacji wyświetlanie przyznane zostało ponadto Stowarzyszeniu Z. z siedzibą w W. (dalej: „Z.”).

Ostatnia zatwierdzona Tabela stawek wynagrodzeń autorskich i z tytułu praw pokrewnych S. w zakresie wyświetlania utworów audiowizualnych w kinach, przewidywała wynagrodzenie w wysokości 2,1% wpływów brutto ze sprzedaży biletów wstępu z wyłączeniem podatku VAT, przy czym stawka wynagrodzenia miała podlegać waloryzacji co pół roku, stosownie do wzrostu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw, ustalonego przez GUS, za okres objęty rewaloryzacją. W decyzji tej zaznaczono, że w przypadku zawarcia przez S. umowy o reprezentację z zagraniczną organizacją zbiorowego zarządu, z której wynikałoby, że wynagrodzenie dla zagranicznych autorów dzieł wykorzystywanych na terenie Polski ustalone zostało ryczałtowo, S. będzie pobierać od użytkowników wynagrodzenie ryczałtowe, jednak w wysokości nie przekraczającej wynagrodzenia obliczonego przy zastosowaniu niniejszej tabeli. Decyzja Ministra z 18 października 2001 r. w przedmiocie zatwierdzenia tych tabel została uchylona wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 23 kwietnia 2002 r. (I SA 3153/01) z powodu naruszenia prawa procesowego przez Komisję Prawa Autorskiego (dalej: „KPA”) i od tej daty przedmiotowa Tabela nie obowiązuje.

Decyzją Ministra z 5 maja 2000 r., została zatwierdzona analogiczna stawka wynagrodzenia w wysokości 2,1% wpływów brutto z biletów wstępu na seanse filmowe w Tabelach stawek wynagrodzeń autorskich Z. Decyzją z 18 stycznia 2016 r. Minister stwierdził, że opisana wyżej decyzja została wydana z naruszeniem prawa w części, w której uchyla orzeczenie Komisji Prawa Autorskiego z 4 października 1999 r. i zatwierdza Tabelę nr II „Publiczne odtwarzanie utworów słownych, muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych („małe prawa”)” w punkcie 4 „Wyświetlenia”, przy czym nie można jej uchylić ze względu na upływ pięcioletniego terminu, o którym mowa w art. 146 § 1 k.p.a. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia, Minister wskazał, że przepisy, na podstawie których wydano przedmiotową decyzję, zostały uznane za niezgodne z Konstytucją.

Powód wystąpił 15 października 2002 r. do Komisji Prawa Autorskiego z wnioskiem o zatwierdzenie przedstawionych przez niego Tabel wynagrodzeń,

w tym stawki z tytułu wyświetlania utworów audiowizualnych w kinach, w wysokości 2,1% wpływów brutto ze sprzedaży biletów wstępu z wyłączeniem podatku VAT. Postępowanie w tej sprawie zostało umorzone 23 listopada 2006 r. w związku z uchYLENIEM podstawy prawnej do działania Komisji Prawa Autorskiego w wyniku kolejnej nowelizacji u.p.a.p.p.

W dniu 23 października 2003 r. powód zawarł z Z. „Porozumienie w sprawie inkasa i podziału wynagrodzeń dla współtwórców utworów audiowizualnych za wyświetlanie utworów audiowizualnych w kinach”. Organizacje te ustaliły, że podmiotem inkasującym wynagrodzenia w imieniu obu stowarzyszeń będzie Z., następnie pobrane kwoty zostaną podzielone między obie organizacje w ten sposób, że Z. otrzyma co najmniej 1,05% zainkasowanych kwot. W 2009 r. powód podpisał z Z. aneks do tego porozumienia, w którym strony ustaliły, że Z. otrzyma co najmniej 1% zainkasowanych kwot. Powód wystąpił w dniu 20 czerwca 2011 r. ponownie do Komisji Prawa Autorskiego z wnioskiem o zatwierdzenie przedstawionych Tabel wynagrodzeń z tytułu wyświetlania w kinach utworów audiowizualnych innych niż reklamy, w których przewidziano stawkę w wysokości 0,9% wpływów brutto ze sprzedaży biletów wstępu na wszystkie utwory audiowizualne, niezależnie od kraju będącego siedzibą producenta u.a., bez podatku VAT oraz stawkę 0,55% wpływów z tytułu wyświetlania reklam - bez podatku VAT. Postanowieniem z 15 lutego 2012 r. postępowanie w sprawie tego wniosku zostało umorzone.

Powodowe Stowarzyszenie złożyło w dniu 21 marca 2012 r. wniosek do Sądu Okręgowego w Poznaniu o zatwierdzenie Tabel wynagrodzeń autorskich m.in. na polu wyświetlanie (wynagrodzenie dla współtwórców u.a. z tytułu wyświetlania u.a. w kinach), domagając się zatwierdzenia stawki w wysokości 1,1% wpływów brutto ze sprzedaży biletów wstępu na projekcje wszystkich u.a., niezależnie od kraju miejsca siedziby producenta u.a., bez podatku VAT oraz stawki 0,55% wpływów z tytułu wyświetlania reklam - bez podatku VAT.

Pismem z 28 kwietnia 2014 r. S. zwróciło się do pozwanej Spółki o rozliczenie wynagrodzeń należnych współtwórcom u.a. i wezwało do zapłaty z tego tytułu równowartości 0,95% wszystkich wpływów brutto - bez żadnych potrąceń, które Spółka otrzymała w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. z tytułu wyświetlania u.a. w kinach należących do sieci C., tj. 0,95% z kwoty 776 310 673,77

zł, a zatem kwoty 7 374 951,40 zł, powiększonej o należny podatek VAT. W odpowiedzi pozwana Spółka zakwestionowała uprawnienie S. do występowania z takim żądaniem i odmówiła zadośćuczynienia roszczeniu powoda.

Sąd Okręgowy ustalił dalej, że S. zawarło ze Stowarzyszeniem Z. porozumienie z 29 maja 2014 r. w sprawie inkasa wynagrodzeń z tytułu wyświetlania u.a. w kinach. Uzgodniły, że Z. inkasuje wynagrodzenia autorskie za wykorzystane w u.a. wyświetlanych w kinach: wszystkie utwory muzyczne, słowno-muzyczne i choreograficzne oraz utwory słowne (w tym. m.in. scenariusze, dialogi, utwory wcześniej istniejące i tłumaczenia dialogów) tych twórców, którzy powierzyli Z. w zarząd służące im prawa autorskie oraz twórców mających obywatelstwo polskie, którzy nie powierzyli służących im praw autorskich w zarząd innej organizacji zbiorowo zarządzającej prawami. S. miał natomiast inkasować wynagrodzenia dla wszystkich współtwórców u.a. wyświetlanych w kinach tzn. reżyserów, scenarzystów i autorów dialogów, scenografów, operatorów obrazu, montażystów, kostiumografów, operatorów dźwięku, dekoratorów wnętrz z wyłączeniem utworów i twórców utworów, za które wynagrodzenie inkasuje Z. oraz z wyłączeniem współtwórców u.a., których jedynym producentem jest podmiot mający siedzibę w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny (określane w dalszej części, w pewnym uproszczeniu, ale dla zachowania przejrzystości wyводу, jako filmy amerykańskie). Organizacje zdecydowały, że obowiązująca stawka Z. będzie wynosić 1,15%, a stawka S. 0,95% wszystkich wpływów brutto uzyskanych z tytułu wyświetlania u.a. w kinach.

Uwzględniając powyższe porozumienie, S. zmodyfikowało w dniu 30 maja 2014 r. Tabele, o zatwierdzenie których wniosło do Sądu Okręgowego w Poznaniu, w ten sposób, że wskazało stawkę 0,95% w zakresie wynagrodzenia z tytułu wyświetlania u.a. w kinach, uzasadniając to zawarciem z Z. opisanego wyżej porozumienia z 29 maja 2014 r. Powodowe Stowarzyszenie złożyło w dniu 17 października 2014 r. w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Poznaniu ujednolicony tekst Tabeli wynagrodzeń autorskich. Wskazało, że wynagrodzenie dla współtwórców u.a. z tytułu ich wyświetlania w kinach obejmuje wynagrodzenie przysługujące reżyserom, autorom scenariusza (w zakresie autorów scenariusza tabela obejmuje twórców reprezentowanych przez S. na mocy powierzenia praw w

zarząd lub umów dotyczących reprezentacji z zagranicznymi organizacjami oraz twórców nie mających obywatelstwa polskiego, którzy nie powierzyli praw żadnej innej organizacji zbiorowego zarządu), operatorom obrazu, scenografom, kostiumografom, operatorom dźwięku, montażyście oraz dekoratorom wnętrz, z wyłączeniem współtwórców u.a., których jedynym producentem jest podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny.

Postanowieniem z 30 lipca 2015 r. (I Ns 93/12) Sąd Okręgowy w Poznaniu umorzył postępowanie o zatwierdzenie Tabel wynagrodzeń załączonych do wniosku S. z 21 marca 2012 r. oraz odrzucił zmodyfikowany 30 maja 2014 r. wniosek S. o zatwierdzenie Tabel załączonych do pisma S. z 30 maja 2014 r. Aktualnie brak jest obowiązującej Tabeli stawek wynagrodzeń autorskich S. za wyświetlanie u.a. w kinach.

Sąd Okręgowy ustalił dalej, że zgodnie z „Regulaminem repartycji dodatkowych wynagrodzeń autorów utworów audiowizualnych z tytułu wyświetlania w kinach” (dalej: Regulamin S.) uchwalonym i przyjętym przez S., pobrane (zainkasowane) przez powoda dodatkowe wynagrodzenia należne współtwórcom u.a. podlegało podziałowi między nich według wskazanych w Regulaminie S. udziałów procentowych. Uprawnieni byli autorzy polscy (tj. reżyserzy, autorzy warstwy literackiej, operatorzy obrazu, scenografowie, kostiumografowie, montażyści i operatorzy dźwięku filmów), a także ich zagraniczni odpowiednicy w przypadku zawarcia przez S.-Z. umów o wzajemnej reprezentacji z organizacjami zbiorowego zarządzania reprezentującymi tych uprawnionych twórców zagranicznych. Kwoty nierozdzielone za dany okres z powodu niezgłoszenia się uprawnionych, ulegają podziałowi między uprawnionych, którzy się zgłosili, proporcjonalnie do otrzymanych wypłat, po upływie trzech lat od momentu rozpoczęcia wypłat za dany okres.

S. zawarło z licznymi polskimi współtwórcami u.a. umowy dotyczące powierzenia w zarząd autorskich praw majątkowych. Zawarło także ze swoimi zagranicznymi odpowiednikami umowy o wzajemnej reprezentacji w Polsce i za granicą, między innymi we Francji, w Wielkiej Brytanii, Australii, Republice Czeskiej, Hiszpanii. Umowy te dotyczą wzajemnej reprezentacji organizacji w zakresie pobierania, zarządzania i przekazywania wynagrodzeń należnych z tytułu

wykorzystania u.a. w kinach na terytorium Polski. Sąd ustalił, że S. zawarło również umowy z C.1 z siedzibą w A., M. Inc. z siedzibą w C., P. z siedzibą w A., R. Inc. z siedzibą w N., S. SNC z siedzibą w P., T. z siedzibą w C., T. z siedzibą w L., U. B.V. z siedzibą w A., W. z siedzibą w C. oraz W.. Oddział T. L.P. z siedzibą w C.. W umowach tych ustalono, że z tytułu praw należących do każdej z tych spółek przez nią reprezentowanych, za dystrybucję filmów w kinach i pokazanie publiczne za opłatą za wstęp, nie będzie pobierane żadne wynagrodzenie, a S. będzie wypłacać każdej z tych spółek ryczałtową kwotę w wysokości 1 USD, obejmującą wszystkie prawa autorskie, w tym m.in. prawa scenarzysty, reżysera (z wyłączeniem praw kompozytora), do wszystkich filmów fabularnych pokazywanych w kinach na terytorium Polski.

Sąd ustalił dalej, że powodowe Stowarzyszenie wystąpiło w dniu 19 grudnia 2016 r. do Komisji Prawa Autorskiego o zatwierdzenie Tabeli wynagrodzeń za korzystanie z utworów na polu eksploatacji wyświetlanie, przy czym w zakresie wynagrodzenia z tytułu wyświetlania utworów audiowizualnych w kinach wniosło o zatwierdzenie stawki 0,95% wpływów brutto ze sprzedaży cen biletów wstępu na seanse. We wniosku wskazało, że Tabela obejmuje wynagrodzenie z tytułu wyświetlania u.a. w kinach, należne reżyserom, autorom scenariusza (w zakresie autorów scenariusza tabela obejmuje twórców reprezentowanych przez S. na mocy powierzenia praw w zarząd lub umów dotyczących reprezentacji z zagranicznymi organizacjami oraz twórców nie mających obywatelstwa polskiego, którzy nie powierzyli praw żadnej innej organizacji zbiorowego zarządu), operatorom obrazu, scenografom, kostiumografom, operatorom dźwięku, montażystom oraz dekoratorom wnętrza utworów audiowizualnych, z wyłączeniem_współtwórców u.a., których jedynym producentem jest podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny.

Według stanu na 31 grudnia 2013 r., Z. posiadał 422 umowy z podmiotami prowadzącymi kina, których przedmiotem było inkasowanie wynagrodzeń przewidzianych w art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. w wysokości 2,1% wpływów ze sprzedaży biletów i opłat za wstęp (z wyłączeniem podatku VAT), powiększonych o podatek VAT. Według stanu na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem pierwszej instancji, S. zawarło 407 umów z 390 podmiotami prowadzącymi w Polsce kina w

przedmiocie inkasowania wynagrodzeń przewidzianych art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. w wysokości 0,95% wszystkich przychodów brutto bez jakichkolwiek potrąceń z wyłączeniem VAT, powiększonych następnie o należny VAT. Za okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. (okres objęty pozwem w tej sprawie), Stowarzyszenie Z. nie przekazało S. żadnego wynagrodzenia pobranego od pozwanej Spółki. Zawarta przez Z. umowa z pozwaną Spółką nie obejmuje wynagrodzenia za korzystanie z repertuaru S. we wskazanym okresie. We wrześniu 2018 r. podmioty prowadzące kina w Polsce, zrzeszone w Sieci Kin S. i Lokalnych oraz Stowarzyszeniu Kin, zakwestionowały wysokość stawek wynagrodzeń pobieranych przez S. oraz Z. od tych kin z tytułu wynagrodzenia dodatkowego za wyświetlanie u.a. w kinach, wzywając do renegocjacji stawek wynagrodzeń.

W oparciu o przedstawione ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo S. zasługuje na uwzględnienie w przeważającej części. Podniósł, że zgodnie z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach. Stosownie do art. 69 u.p.a.p.p. współtwórcami u.a. są osoby, które wniosły wkład twórczy w jego powstanie, a w szczególności reżyser, operator obrazu, twórca adaptacji utworu literackiego, twórca stworzonych dla u.a. utworów muzycznych lub słowno-muzycznych oraz twórca scenariusza. Art. 70 ust. 2¹ u.p.a.p.p. kreuje prawo współtwórców u.a. do uzyskania dodatkowych świadczeń związanych z ich eksploatacją, niezależne od innych rozliczeń między współtwórcami i producentem u.a. oraz między korzystającym z utworu i dystrybutorem. Stosownie do art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p. korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w art. 70 ust. 2¹ u.p.a.p.p. za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. Zgodnie z art. 18 ust. 3 u.p.a.p.p. prawo do wynagrodzenia (niewymagalnego), o którym mowa w art. 70 ust. 2¹ u.p.a.p.p. nie podlega zrzeczeniu się, zbyciu ani egzekucji. Sąd Okręgowy wskazał dalej, że korzystającym z u.a. jest niewątpliwie podmiot prowadzący działalność, polegającą na wyświetlaniu filmów, a zatem podmiot prowadzący kino i uzyskujący z tego tytułu przychody dzięki bezpośredniemu udostępnianiu utworów widzom jako finalnym użytkownikom; tylko bowiem w takim

przypadku można powiązać wysokość wynagrodzenia przysługującego współtwórcom u.a. z wpływami z tytułu rozpowszechniania utworu, co wbrew zarzutom pozwanej Spółki, przesądza o legitymacji biernej pozwanej Spółki w tej sprawie. Sąd Okręgowy stwierdził także, że powód posiada legitymację czynną do dochodzenia przedmiotowych wynagrodzeń na podstawie art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p., albowiem jest organizacją właściwą w rozumieniu art. 104 u.p.a.p.p. obowiązującego do 18 lipca 2018 r., a zatem w okresie objętym żądaniem pozwu. Powód jest stowarzyszeniem zrzeszającym twórców, artystów wykonawców i producentów, którego statutowym zadaniem pozostaje zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych mu praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy. Zgodnie ze statutem, powód zajmuje się m.in. zbiorowym zarządzaniem prawami autorskimi do utworów audiowizualnych, przysługujących ich producentom oraz współtwórcom, w tym reżyserom, operatorom, montażyście, scenografom, kostiumografom. Decyzją Ministra Kultury i Sztuki, w okresie objętym pozwem, powodowi powierzono zarząd majątkowymi prawami autorskimi do utworów audiowizualnych na polu wyświetlanie. W ramach tego zarządu mieści się pobieranie i dochodzenie wynagrodzeń należnych współtwórcom u.a. na podstawie art. 70 ust. 2¹ pkt 1 i art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p. w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym pozwem. Sąd Okręgowy wskazał, że wprawdzie w dniu 19 lipca 2018 r. weszła w życie ustawa z 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz.U. z 2018 roku, poz. 1293), która uchyliła rozdziały 12, 12¹, 12² i 13 u.p.a.p.p., ale pozew dotyczy roszczeń za lata 2011 – 2013, w których te regulacje prawne obowiązywały. Sąd pierwszej instancji za chybiony uznał zarzut pozwanej Spółki, że powód nie wykazał reprezentowania wszystkich współtwórców, biorących udział w stworzeniu u.a., wyświetlanych w kinach prowadzonych przez pozwaną Spółkę. Sąd wskazał na wynikające z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. domniemanie, obejmujące – na polach eksploatacji określonych zezwoleniem - cały repertuar organizacji zbiorowego zarządzania, w tym utwory zagranicznych twórców oraz artystów wykonawców. W ocenie Sądu Okręgowego, to pozwana Spółka powinna udowodnić, że inne organizacje sprawujące zbiorowy zarząd prawami autorskimi, przysługującymi współtwórcom u.a., zgłosiły roszczenia do repertuaru

wyświetlanego w kinach prowadzonych przez pozwaną Spółkę i to w takim samym zakresie, w jakim powód je zgłosił w pozwie. W ocenie Sądu pierwszej instancji, pozwana Spółka nie wykazała tych okoliczności, a zatem nie obaliła domniemania z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. Zdaniem Sądu, nie wystąpiła także potrzeba ani możliwość wskazania przez Komisję Prawa Autorskiego organizacji właściwej na podstawie art. 107 u.p.a.p.p., albowiem w tej sprawie nie miała miejsca sytuacja działania na tym samym polu eksploatacji więcej niż jednej organizacji zbiorowego zarządzania prawami. Powód był jedyną organizacją zbiorowego zarządzania pobierającą wynagrodzenia o których mowa w art. 70 ust. 2¹ u.p.a.p.p. na rzecz takich współtwórców u.a. jak reżyser, operator obrazu, montażysta, dekorator wnętrz, kostiumograf, operator dźwięku i scenograf. Stowarzyszenie Z. jest natomiast organizacją właściwą w odniesieniu do utworów słownych, słowno-muzycznych, muzycznych i choreograficznych w utworze audiowizualnym. W odniesieniu do scenarzystów i twórców dialogów niemających obywatelstwa polskiego S. jest jedyną organizacją, która, na podstawie umów z zagranicznymi organizacjami zbiorowego zarządzania, zarządza prawami tych twórców, zaś w odniesieniu do scenarzystów i autorów dialogów posiadających obywatelstwo polskie powód zarządza prawami tylko tych osób, z którymi zawarł stosowane umowy.

Sąd Okręgowy podniósł dalej, że S. reprezentuje także zagranicznych współtwórców u.a., którym stosownie do art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. przysługuje prawo do wynagrodzenia tantiemowego. Stosownie bowiem do art. 5 pkt 2¹ oraz 4 u.p.a.p.p., przepisy polskiej ustawy o prawie autorskim stosuje się nie tylko do utworów, których twórca lub współtwórca jest obywatelem polskim, ale także do utworów, których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (pkt 2¹), lub które są chronione na podstawie umów międzynarodowych w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów (pkt 4). Powyższy przepis statuuje zasadę asymilacji (traktowania krajowego), zgodnie z którą podmiotom zagranicznym przysługują takie same prawa jak podmiotom krajowym. Pozostaje to w korelacji z zapisami zawartymi w międzynarodowych konwencjach, których Polska jest stroną. Domniemanie z art. 105 u.p.a.p.p. działało także, w ocenie Sądu Okręgowego, na rzecz twórców

zagranicznych, w tym współtwórców u.a., których jedynym producentem jest podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny.

Oceniając stawkę procentową wynagrodzenia tantiemowego zaproponowaną przez stronę powodową, Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę okoliczność, że w okresie objętym pozwem, powód nie dysponował zatwierdzonymi Tabelami wynagrodzeń przysługujących współtwórcom u.a., zaś strony nie ustaliły tego wynagrodzenia w drodze umowy, co spowodowało, że powinność ustalenia tego wynagrodzenia, wobec sporu stron, spoczęła na Sądzie orzekającym, który ostatecznie zaaprobował stawkę zaproponowaną przez S. w wysokości 0,95 % wszystkich wpływów z brutto biletów osiągniętych w okresie objętym pozwem. Sąd podniósł, że poprzednio obowiązujące Tabele wynagrodzeń S., jak i Z. w zakresie wyświetlania u.a. w kinach, określały globalną stawkę wynagrodzenia tantiemowego należnego współtwórcom tych utworów jako 2,1% wpływów brutto ze sprzedaży biletów wstępu na seanse (z wyłączeniem podatku VAT), z której część, w wysokości okresowo przekraczającej 0,95% wpływów, była przeznaczona dla S.. Ta stawka jest stosowana także w przypadku innych podmiotów prowadzących kina w Polsce na podstawie umów zawartych przez S. i Z. z tymi podmiotami, a zatem jest to stawka powszechnie stosowana na rynku, która spełnia, zdaniem Sądu, kryteria ustalania wynagrodzenia dochodzonego w zakresie zbiorowego zarządzania prawami wskazane w art. 110 u.p.a.p.p. Sąd Okręgowy argumentował dalej, że posłużenie się przy ustaleniu, spornego między stronami, rozmiaru stosownego wynagrodzenia, stawkami stosowanymi przez podwoda wobec innych korzystających z danego utworu jest przejawem respektowania ogólnych założeń dotyczących zbiorowego zarządzania, wynikających z jego istoty, w szczególności tego, że korzystający z praw, objętych zbiorowym zarządem danej organizacji, znajdujący się w analogicznym położeniu, powinni być traktowani jednakowo.

Odnosząc się do podniesionych przez pozwanego zarzutów, dotyczących tantiem przysługujących twórcom u.a., których jedynym producentem jest podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny, Sąd Okręgowy wskazał, że znajduje w tym zakresie zastosowanie wspomniana wyżej zasada asymilacji, w świetle której twórcom zagranicznym przysługuje w Polsce prawo do tantiem bez względu na ich sytuację w kraju pochodzenia danego u.a. Sąd

podniósł dalej, że przy uwzględnieniu, iż zaproponowana przez powoda stawka procentowa wynosi 0,95 % wpływów Spółki ze sprzedaży biletów wstępu na seanse, a także biorąc pod uwagę wysokość przychodów pozwanej uzyskiwanych „ubocznie” przy okazji wyświetlania filmów (z tytułu wyświetlania reklam oraz sprzedaży napojów i przekąsek), nie ma podstaw do uznania, że zaproponowana przez S. stawka jest nadmiernie obciążająca dla pozwanej Spółki. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że stawka ta jest prawidłowa i powinna obowiązywać przy wyliczeniu stosownego wynagrodzenia tantiemowego, o którym mowa w art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p.

Kierując się danymi o wpływach z wyświetlania utworów audiowizualnych zawartych w oświadczeniu złożonym w piśmie pozwanej w 19 czerwca 2018 r. w wykonaniu wyroku częściowego uwzględniającego roszczenie informacyjne, Sąd Okręgowy ustalił to wynagrodzenie na kwotę 775 859,21 zł za okres od 1 stycznia do 31 marca 2011 r. Stanowi ona 0,95% z kwoty 81 669 390 zł uzyskanej przez pozwaną Spółkę w tym okresie z tytułu wpływów ze sprzedaży biletów wstępu na seanse brutto, bez żadnych potrąceń (z wyłączeniem podatku VAT). Mając na względzie, że od 1 kwietnia 2011 r., należności pobierane przez organizację zbiorowego zarządzania zostały objęte podatkiem VAT, Sąd Okręgowy ustalił wynagrodzenie za okres od 1 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. na kwotę 7 823 133,36 zł, stanowiącą 0,95% kwoty 669 502 213 zł, uzyskanej przez pozwaną z tytułu wpływów ze sprzedaży biletów brutto (bez podatku VAT) w tym okresie, powiększoną o należny podatek VAT w kwocie 1 462 862,34 zł. Sąd Okręgowy podniósł, że powód domagał się skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie, wyliczonych od kwoty należnego wynagrodzenia, tj. 8 598 992,57 zł (775 859,21 zł + 7 823 133,36 zł) za okres od 31 maja 2014 r. do 7 sierpnia 2018 r. Odnosząc się do tego roszczenia, Sąd Okręgowy stwierdził, że powód błędnie naliczył odsetki od całej wyliczonej kwoty, łącznie z naliczonym podatkiem VAT w wysokości 1 462 862,34 zł. Strona powodowa do chwili wyrokowania nie uiściła bowiem podatku VAT, a przynajmniej nie wykazała, że taki wydatek poniosła. Obowiązek podatkowy VAT z tytułu opłat za zarządzanie prawami autorskimi powstaje, według Sądu Okręgowego, dopiero wówczas, gdy będzie znana kwota należna organizacji zarządzającej prawami autorskimi, tj. w momencie wpływu kwoty na konto organizacji lub otrzymania raportu stanowiącego podstawę do ustalenia kwoty wynagrodzenia.

W tej sytuacji nie było podstaw do przyjęcia, że pozwana Spółka pozostaje w opóźnieniu z zapłatą kwoty 1 462 862,34 zł i w konsekwencji - do naliczenia odsetek ustawowych za opóźnienie od tej kwoty. Sąd pierwszej instancji naliczył zatem odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 7 136 130,23 zł (8 598 992,57 zł – 1 462 862,34 zł), co dało należność za dochodzony przez powoda okres (od 31 maja 2014 r. do 7 sierpnia 2018 r.) wynoszącą 2 479 854,13 zł. Sąd pierwszej instancji zasądził zatem łącznie z tytułu wynagrodzenia za wyświetlanie utworów audiowizualnych w kinach należących do sieci C. w okresie objętym pozwem (od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. kwotę 11 078 846,70 zł (775 859,21 zł + 7823 133,36 zł + 2 479 854,13 zł).

Po rozpoznaniu apelacji obu stron, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 6 listopada 2020 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim ten sposób, że zasądził od pozwanej Spółki na rzecz powoda dalszą (ponad już przyznaną przez Sąd Okręgowy) kwotę 422 600,35 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 1 885 462,69 zł za okres od 8 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty. Sąd drugiej instancji oddalił apelację pozwanej Spółki i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Podzielił ustalenia faktyczne oraz oceny prawne Sądu Okręgowego, poszerzając i uzupełniając wywody prawne. Odmienne jednak, niż to uczynił Sąd Okręgowy, Sąd Odwoławczy opowiedział się za stanowiskiem powoda, wyrażonym w piśmie z 8 sierpnia 2018 r. modyfikującym żądanie pozwu. Sąd Apelacyjny podniósł, że o powstaniu obowiązku podatkowego i jego przedawnieniu stanowią przepisy prawa publicznego, niemające wpływu na ocenę stanu opóźnienia całego świadczenia pieniężnego z tytułu korzystania przez pozwaną Spółkę z utworów audiowizualnych w okresie objętym pozwem. Pogląd przyjęty przez Sąd Okręgowy powodowałby konieczność weryfikacji momentu powstania obowiązku podatkowego w oparciu o przepisy prawa podatkowego, którego wykładnia wpływałaby na stosowanie art. 481 § 1 k.c. Jej wyniki, związane z zastosowaniem poglądu zawartego w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 maja 2017 roku (I FSK 1386/15) prowadziłyby jednocześnie do tego, że stan wymagalności roszczenia zależny byłby od jednostronnej decyzji dłużnika o udzieleniu informacji niezbędnych do określenia wysokości wynagrodzenia, a powstrzymywanie się z realizacją tego obowiązku leżałoby w jego interesie. Także z tej przyczyny, pogląd o przedawnieniu roszczenia

w zakresie podatku VAT od dochodzonego wynagrodzenia jest, zdaniem Sądu drugiej instancji, niezasadny, gdyż nawet przy przyjęciu poglądu o zastosowaniu w tym zakresie przepisów podatkowych, abstrahuje on od przyjętej na ich gruncie wykładni pojęcia powstania obowiązku podatkowego. W związku z tym bez znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy pozostawały, w ocenie Sądu Apelacyjnego, okoliczności związane z momentem ustalenia zobowiązania podatkowego, co prowadziło do uwzględnienia apelacji powoda i zmiany zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda odsetek za opóźnienie od wartości podatku VAT tj. kwoty 1 462 862,34 zł z dalszymi odsetkami od dnia rozszerzenia powództwa. Apelacja pozwanej Spółki podlegała zaś oddaleniu jako niezasadna.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu drugiej instancji, pozwana Spółka zarzuciła naruszenie następujących norm prawa materialnego przez ich błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie:

1. art. 104 ust. 1 u.p.a.p.p. w brzmieniu obowiązującym do 18 lipca 2018 r. w zw. z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 i art. 70 ust. 3 tej ustawy przez błędne przyjęcie, że powód wykonuje zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi na podstawie udzielonego mu przez Ministra zezwolenia i w granicach zakresu ustawowego, obligatoryjnego zbiorowego zarządu prawami autorskimi z art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p., jeżeli dokonując inkasa wynagrodzenia z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. od pozwanej Spółki, za wyświetlanie konkretnych u.a., nie dokonuje repartycji tak pobranego wynagrodzenia na rzecz współtwórców tych konkretnych utworów audiowizualnych (filmów amerykańskich) lub innych podmiotów w tym zakresie uprawnionych oraz że takie działanie powoda stanowi wykonywanie zbiorowego zarządu; w ocenie skarżącej inkaso wynagrodzenia bez repartycji nie jest zbiorowym zarządem prawami;

2. art. 70 ust. 2¹ pkt 1 w zw. z art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p. przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że pozwana Spółka jest zobowiązana do zapłaty powodowi wynagrodzenia dodatkowego z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p z tytułu wyświetlania filmów amerykańskich mimo, że współtwórcy filmów amerykańskich nie otrzymują następnie tantiem od powoda;

3. art. 5 ust. 1 ustawy z 15 lipca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 1293 z późn. zm., dalej:

„u.z.z.”) w zw. z art. 136 i art. 142 tej ustawy i art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. - obie grupy przepisów w zw. z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. przez przyjęcie, że w sprawie znajduje zastosowanie art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p., a nie przepisy ustawy z 15 lipca 2018 r.;

4. art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p w zw. z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 i art. 70 ust. 3 tej ustawy przez przyjęcie, że norma wynikająca z tych przepisów obejmuje domniemanie uprawnienia powoda do zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i żądania od pozwanej Spółki tantiem z tytułu wyświetlania filmów amerykańskich;

5. art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. w zw. z art. 107 i art. 70 ust. 2¹ pkt 1 i art. 70 ust. 3 tej ustawy przez przyjęcie, że powód jest organizacją „właściwą”, o której mowa w art. 107 u.p.a.p.p pomimo działania na tym samym polu eksploatacji i w zakresie tego samego repertuaru także Stowarzyszenia Autorów Z. z siedzibą w W.;

6. art. 70 ust. 2¹ pkt 1 w zw. z art. 70 ust. 3 i art. 110 u.p.a.p.p przez uwzględnienie w ramach przyjętych przez Sąd kryteriów ustalania wysokości wynagrodzenia tantiemowego nieprzewidzianych w art. 110 u.p.a.p.p. kryteriów takich jak „historyczne” stosowanie przez powoda stawki 0,95%;

7. art. 70 ust. 2¹ pkt 1 w zw. z art. 70 ust. 3 i art. 110 u.p.a.p.p przez przyjęcie, że wyłączenie z wynagrodzenia dochodzonego przez powoda kwot pobranych, ale nieprzekazywanych na rzecz współtwórców konkretnych filmów amerykańskich, jest niemożliwe bowiem (a) „nastęcza trudności” samo zdefiniowanie „filmów czysto amerykańskich” oraz (b) oznaczałoby konieczność różnicowania wynagrodzenia na konkretne tytuły filmowe, co byłoby sprzeczne z ideą zarządu „zbiorowego” oraz (c) „zaburzy konkurencję pomiędzy producentami i strukturę repertuaru filmowego”,

8. art. 5 k.c. w zw. z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 w zw. z art. 70 ust. 3 i art. 110 u.p.a.p.p przez pominięcie, że żądanie przez powoda tantiem dla twórców amerykańskich w sytuacji ich nieprzekazywania na rzecz tych twórców stanowi nadużycie prawa powoda do inkasa tantiem i jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa;

9. art. 70 ust. 2¹ pkt 1 w zw. z art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p. w zw. z art. 7 u.p.a.p.p. w świetle art. 5 ust. 1 Aktu Paryskiego z 24 lipca 1971 r. Konwencji Berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych r. (Dz.U. z 1990 r. nr 82, poz. 474) oraz w świetle art. 3 ust. 1 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności

intelektualnej (TRIPS) z 1994 r. w zw. z art. 5 k.c. przez żądanie od pozwanego tantiem na rzecz współtwórców filmów amerykańskich bez uprzedniego ustalenia przez Sąd Apelacyjny, czy w USA istnieją regulacje prawne analogiczne do art. art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. oraz czy istnieją i jakie, możliwości przekazywania twórcom filmów amerykańskich tantiem pobieranych przez powoda z tytułu wyświetlania filmów amerykańskich w kinach pozwanej Spółki;

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej, skarżąca sformułowała zarzut naruszenia art. 391 w zw. art. 217 § 2 oraz art. 205¹² § 2 w zw. z art. 227 w zw. z art. 232 w zw. art. 278 § 1 w zw. z art. 380 w zw. z art. 382 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie zawnioskowanego przez pozwaną Spółkę dowodu z opinii biegłego na okoliczność prawidłowej wysokości wynagrodzenia tantiemowego dochodzonego przez powoda, pomimo istotności tego dowodu i konieczności jego przeprowadzenia, nieuwzględnienie przez Sąd Apelacyjny tego wniosku dowodowego złożonego ponownie w apelacji oraz błędną ocenę przez Sąd Apelacyjny decyzji procesowej Sądu pierwszej instancji w przedmiocie oddalenia tego wniosku dowodowego w ramach kontroli instancyjnej tego wniosku co do dopuszczenia i przeprowadzenia tego dowodu.

Formułując te podstawy kasacyjne, pozwana Spółka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W świetle kasacyjnego zarzutu naruszenia art.5 ust. 1 u.z.z w zw. z art. 136 i art. 142 tej ustawy i art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. - obie grupy przepisów w zw. z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., przesądzenia wymagał, w pierwszym rzędzie, reżim prawny, właściwy do rozpoznania przedmiotowej skargi kasacyjnej. Skarżąca Spółka zarzuciła naruszenie przytoczonych wyżej norm przez wadliwe przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że istnienie uprawnienia powoda do zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w zakresie art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. należy ocenić na podstawie art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. podczas gdy, zdaniem skarżącej, należy to uprawnienie ocenić w oparciu o art. 5 ust. 1 u.z.z. Jest to jednak pogląd błędny, albowiem ze względu na

okres objęty żądaniem pozwu (2011-2013) w tej sprawie znajdują zastosowanie ówczesznie obowiązujące przepisy prawa autorskiego, w tym rozdział 12 i 12¹ u.p.a.p.p., uchylone przez ustawę z 15 lipca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi z dniem 19 lipca 2018 r. na podstawie art. 123 pkt 7 tej ustawy (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2023 r., II CSKP 438/22). Nie jest zatem trafny zarzut nr 3 skargi kasacyjnej.

2. W kontekście tego sporu celowe jest przypomnienie - w ograniczonym, podyktowanym rzeczywistą potrzebą, zakresie - historii regulacji zawartych w art. 69 i 70 u.p.a.p.p., połączone z próbą odtworzenia motywów wprowadzania przez ustawodawcę kolejnych ich modyfikacji w świetle uzasadnienia projektów następujących po sobie ustaw nowelizujących.

3. Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (projekt ustawy z uzasadnieniem - druk nr 86 Sejmu RP II kadencji, niedostępny w wersji elektronicznej) w pierwotnej wersji przewidywała w art. 69, że współtwórcami utworu audiowizualnego są osoby, które wniosły wkład twórczy w jego powstanie, a w szczególności: reżyser, twórca adaptacji utworu literackiego, twórca stworzonych dla utworu audiowizualnego utworów muzycznych lub słowno-muzycznych oraz twórca scenariusza. Art. 70 stanowił, że: ust. 1. Autorskie prawa majątkowe do utworu audiowizualnego przysługują producentowi. Prawa twórców utworów mających samodzielne znaczenie nie mogą być wykonywane z uszczerbkiem dla producenta lub pozostałych twórców. 2. Domniemywa się, że producent utworu audiowizualnego nabył autorskie prawa majątkowe do utworów stworzonych na jego zamówienie lub włączonych do utworu audiowizualnego, jednakże tylko w zakresie eksploatacji audiowizualnej tego utworu. 3. Producent utworu audiowizualnego jest obowiązany do zapłaty, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, reżyserowi, twórcom scenariusza, utworów muzycznych i słowno-muzycznych oraz odtwórcom głównych ról w utworze audiowizualnym - przez czas trwania do nich praw majątkowych - wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu rozpowszechniania utworu audiowizualnego w kinach oraz stosownego wynagrodzenia z tytułu najmu lub dzierżawy utworów audiowizualnych oraz ich publicznego odtwarzania. 4. Współtwórca utworu audiowizualnego oraz odtwórcy głównych ról mogą się zrzec

pośrednictwa organizacji, o której mowa w ust. 3. Zrzeczenie to wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności. 5. Wynagrodzenie za korzystanie z polskiego utworu audiowizualnego za granicą lub zagranicznego utworu audiowizualnego w Polsce może być ustalone ryczałtowo.

4. Ustawą z 9 czerwca 2000 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2000 r, nr 53, poz.637) zmieniono te regulacje, nadając im następującą treść: Art. 69. Współtwórcami utworu audiowizualnego są osoby, które wniosły wkład twórczy w jego powstanie, a w szczególności: reżyser, operator obrazu, twórca adaptacji utworu literackiego, twórca stworzonych dla utworu audiowizualnego utworów muzycznych lub słowno-muzycznych oraz twórca scenariusza. Art. 70. 1. Domniemywa się, że producent utworu audiowizualnego nabywa na mocy umowy o stworzenie utworu albo umowy o wykorzystanie już istniejącego utworu wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tych utworów w ramach utworu audiowizualnego jako całości. 2. Główny reżyser, operator obrazu, twórcy scenariusza, twórcy innych utworów literackich lub muzycznych, które stworzone zostały do utworu audiowizualnego lub w nim wykorzystane, oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do:

1) wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach, 2) stosownego wynagrodzenia z tytułu najmu egzemplarzy utworów audiowizualnych i ich publicznego odtwarzania, 3) stosownego wynagrodzenia z tytułu nadawania utworu w telewizji lub poprzez inne środki publicznego udostępniania utworów, 4) stosownego wynagrodzenia z tytułu reprodukcji utworu audiowizualnego na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego. 3. Korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. 4. Stosowne wynagrodzenie za korzystanie z polskiego utworu audiowizualnego za granicą lub zagranicznego utworu audiowizualnego w Rzeczypospolitej Polskiej może być ustalone ryczałtowo.

W pisemnym uzasadnieniu projektu tego aktu prawnego (druk nr 1382 Sejmu RP III kadencji) ustawodawca wskazał ogólnie, że głównym celem zmiany u.p.a.p.p. jest harmonizacja prawa polskiego z prawem Wspólnot Europejskich w zakresie

prawa autorskiego i praw pokrewnych. Implementacją objęto wszystkie dyrektywy obowiązujące w tej dziedzinie w Unii Europejskiej, z wyłączeniem baz danych. Ustawodawca podkreślił w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej, że wprowadzenie części postulowanych zmian realizuje równocześnie zobowiązania wynikające z Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej TRIPS (stanowiącego załącznik do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu - WTO) oraz Traktatu o stosunkach handlowych i gospodarczych między Rzeczpospolitą Polską a USA z 21 marca 1990 r. W odniesieniu do problematyki będącej przedmiotem tej sprawy, czyli wynagrodzeń tantiemowych przysługujących współtwórcom u.a. z tytułu wyświetlania tych utworów w kinach, projektodawca wskazał w uzasadnieniu projektu jedynie, że cyt.: „W sposób zasadniczy uległa zmianie regulacja dotycząca utworów audiowizualnych. Wyraźne przesądzało, że prawo (pokrewne) producenta do wideogramów obejmuje także utwory audiowizualne. O zakresie nabycia tych praw decyduje wyłącznie umowa. Zmieniono dotychczasowy art. 70 ust. 3 ustawy (obecny art. 70 ust. 2), stanowiący dotychczas źródło szeregu wątpliwości i sporów. Wynagrodzenie za eksploatację utworu audiowizualnego wypłacane będzie za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi”. Na podstawie tych kilku zdań nie sposób ustalić bliższych motywów wprowadzonej zmiany, a także wnioskować o zamierzonym przez ustawodawcę charakterze uprawnienia tantiemowego, jego zakresie, sposobie obliczania, poboru i repartycji tantiem. Kwestie te stały się przedmiotem opracowań naukowych, nie wolnych jednak od wpływów interesów poszczególnych grup podmiotów zaangażowanych w tworzenie u.a., korzystanie z u.a. oraz dochodzenie praw związanych z utworami audiowizualnymi. Niedostatki i niespójności regulacji prawnych stały się także zarzewiem sporów sądowych, których egzemplifikacją jest ta sprawa.

5. Wyrokiem z 24 maja 2006 r. K 5/05, (OTK 2006/5/59) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 70 ust. 2 u.p.a.p.p. o przytoczonej wyżej treści jest niezgodny z art. 2 oraz art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał postanowił także, że przepis ten traci moc obowiązującą z upływem dwunastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw

Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał uznał za niekonstytucyjne ograniczenie prawa do tantiem tylko do wskazanego w ustawie kręgu współtwórców. Bliższe omówienie tego wyroku jest zbędne ze względu na przedmiot sporu. Konsekwencją tego orzeczenia była natomiast kolejna zmiana, przeprowadzona ustawą z 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2007 r., nr 181, poz.1293) w wyniku której, po utracie mocy obowiązującej przez art. 70 ust.2, dodany został nowy ust.2¹ przewidujący, że współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do: 1) wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach; 2) stosownego wynagrodzenia z tytułu najmu egzemplarzy utworów audiowizualnych i ich publicznego odtwarzania; 3) stosownego wynagrodzenia z tytułu nadawania utworu w telewizji lub poprzez inne środki publicznego udostępniania utworów; 4) stosownego wynagrodzenia z tytułu reprodukcji utworu audiowizualnego na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego. Art. 70 ust. 3 otrzymał brzmienie: Korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2¹, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. W pisemnym uzasadnieniu projektu tej ustawy nowelizującej (druk sejmowy nr 1812 Sejmu RP V kadencji) ustawodawca wskazał, że ma ona na celu usunięcie niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej art. 70 ust. 2 stwierdzonej przytoczonym wyżej orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego. Podniósł, że cyt. „Przygotowany projekt nowelizacji art. 70 ust. 2 ustawy przewiduje otwarcie katalogu osób uprawnionych do dodatkowego wynagrodzenia z tytułu określonego korzystania z utworu audiowizualnego. Prawo do wynagrodzenia będzie przysługiwało wszystkim współtwórcom utworu audiowizualnego, wskazanym w art. 69 ustawy. Tym samym nowelizacja usunie wszelkie wątpliwości co do spójności obydwu przepisów, podniesione przez Rzecznika Praw Obywatelskich i stwierdzone orzeczeniem Trybunału. Nie przewiduje natomiast zmiany art. 69 przez uzupełnienie katalogu wskazanych w tym przepisie osób o kolejnych współtwórców. Art. 69 przesądza, że współtwórcami utworu audiowizualnego są osoby, których twórczy wkład w powstanie utworu jest bezdyskusyjny, a więc główny reżyser, operator obrazu, twórca scenariusza oraz twórcy innych utworów literackich lub muzycznych, które zostały stworzone do

utworu audiowizualnego lub w nim wykorzystane. W stosunku do pozostałych współtwórców zasadne wydaje się każdorazowe stosowanie kryterium wniesienia twórczego wkładu w powstanie utworu przy ustalaniu ich statusu jako współtwórców, a więc stosowanie w tym zakresie ogólnych zasad prawa autorskiego. Art. 69 ustawy nie był kwestionowany w postępowaniu przed Trybunałem, zatem nie ma podstaw do przyjęcia, że przewidziane w nim zróżnicowanie współtwórców w zakresie uzyskiwania statusu współtwórcy utworu audiowizualnego narusza zasady konstytucyjne. Nowelizacja utrzymuje wypracowany w okresie ostatnich kilku lat system inkasowania dodatkowego wynagrodzenia z tytułu eksploatacji utworu audiowizualnego. Pozostawia się zatem przymusowe pośrednictwo organizacji zbiorowego zarządzania przy inkasowaniu i repartycji wynagrodzeń, a także zasadę, że obowiązek zapłaty wynagrodzenia spoczywa na użytkowniku korzystającym z utworu na danym polu eksploatacji (art. 70 ust. 3 ustawy)”.

6. Z art. 69 i 70 u.p.a.p.p., obowiązujących w przytoczonym wyżej brzmieniu w okresie objętym pozwem (lata 2011-2013), wynika jednoznacznie, że producentowi utworu audiowizualnego, zgodnie z art. 70 ust. 1 u.p.a.p.p., przysługują wyłączne prawa majątkowe związane z eksploatacją utworów, które zostały objęte utworem audiowizualnym, na podstawie umów zawartych z ich twórcami, w których to umowach zostało ustalone wynagrodzenie należne współtwórcom za przeniesienie tych praw na rzecz producenta.

7. Ustawodawca polski zagwarantował współtwórcom u.a. dodatkowe, odrębne i niezależne od wynagrodzenia już otrzymanego od producenta, wynagrodzenie przysługujące im w związku z rozpowszechnianiem stworzonego przez nich u.a. na wskazanych polach eksploatacji. Stosownie do art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., współtwórcy u.a. oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach (tantiem, wynagrodzenia tantiemowego). W nauce prawa oraz orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. uzasadnienie uchwały z 25 listopada 2008 r., III CZP 57/08, OSNC 2009, nr 5, poz.64, a także uzasadnienie wyroku z 13 czerwca 2023 r., II CSKP 438/22) zostały sformułowane różne poglądy dotyczące prawnego charakteru (natury prawnej) prawa do wynagrodzenia tantiemowego. Zgodnie z pierwszym z nich jest to prawo o charakterze

bezwzględny, zaś zgodnie z drugim, prawo o charakterze względnym; zostało także sformułowane stanowisko, że jest to prawo względne o rozszerzonej skuteczności. Szczegółowsze przedstawienie tej problematyki jest w tym miejscu zbędne z punktu widzenia podstaw skargi kasacyjnej pozwanej Spółki. W doktrynie wskazuje się także, że unormowanie dotyczące przedmiotowych tantiem w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych jest pewną osobliwością w kontekście rozwiązań prawnych funkcjonujących w innych państwach, w których te kwestie pozostawia się do uregulowania w indywidualnych umowach współtwórców u.a. z producentami u.a. Przedmiotowe kwestie są ewentualnie uzgadniane w porozumieniach zbiorowych zawartych między związkami skupiającymi współtwórców u.a. z producentami u.a. lub umowach generalnych zawieranych przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami z producentami u.a. Jest to zatem materia głównie kontraktowa (kształtowana przez umowy między zainteresowanymi podmiotami), a nie ustawowa (uregulowana w obowiązujących aktach prawnych).

8. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustabilizowany jest pogląd, że w świetle art. 5 pkt 2¹ i pkt 4 u.p.a.p.p., obcy (niepolscy) współtwórcy u.a., także mają, zgodnie z zasadą asymilacji, prawo do wynagrodzenia tantiemowego z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach na terytorium Polski (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 16 września 2009 r., I CSK 35/09, OSNC 2010, nr 3, poz. 47; z 27 czerwca 2013 r., I CSK 617/12, OSNC-ZD 2014, nr D, poz. 62; z 20 grudnia 2017 r., I CSK 149/17; z 11 marca 2020 r., I CSK 573/18 oraz z 13 czerwca 2023 r., II CSKP 438/22).

9. Producent u.a. w celu uzyskania korzyści majątkowych w związku z zaangażowaniem finansowym w realizację u.a., zawiera umowy licencyjne, umożliwiające jego legalne rozpowszechnianie. Tworzy się w ten sposób „łańcuch dystrybucji” u.a., którego ostatnim ogniwem jest podmiot korzystający z utworu audiowizualnego, także w celu osiągania korzyści majątkowych. Korzystającego z u.a., którym niewątpliwie jest podmiot prowadzący kina (w tej sprawie pozwana Spółka) obciąża obowiązek zapłaty nie tylko opłaty licencyjnej, ale także wynagrodzenia tantiemowego na rzecz współtwórców u.a.

10. W art. 70 ust. 2¹ u.p.a.p.p. ustawodawca przewidział dwa rodzaje wynagrodzenia tantiemowego: „proporcjonalne” (pkt 1) oraz „stosowne” (pkt 2-4).

W doktrynie wskazuje się, że wynagrodzenie proporcjonalne, o którym mowa w pkt 1, to wynagrodzenie stanowiące określony procent (ułamek) przyjętej kwotowej podstawy wyliczenia, którą stanowi suma wpływów pieniężnych osiąganych przez podmiot prowadzący kino z tytułu sprzedaży biletów wstępu na seanse. Wynagrodzenie stosowne może mieć natomiast charakter proporcjonalny, ryczałtowy (zob. art. 70 ust. 4 u.p.a.p.p.) lub mieszany.

11. Stosownie do art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p., korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2¹, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. Zgodnie z art. 104 ust. 1 u.p.a.p.p. w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym pozwem, organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, zwanymi dalej "organizacjami zbiorowego zarządzania" (dalej: „o.z.z.”) w rozumieniu ustawy, są stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów wykonawców, producentów lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy. W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz poglądów nauki prawa, zbiorowe zarządzanie prawami, będące wynikiem zarówno potrzeb uprawnionych, jak i korzystających z utworów, obejmuje licencjonowanie korzystania z praw objętych wykonywanym przez o.z.z. zbiorowym zarządzaniem i sprawowanie kontroli sposobu korzystania z tych praw przez użytkowników, ustalenie wysokości, pobieranie, rozliczanie i wypłatę na rzecz uprawnionych należnych im wynagrodzeń, a ponadto dochodzenie ochrony, zarówno na gruncie kontraktowym, jak i w zakresie skutków naruszeń wynikających z bezprawnego (bezumownego) korzystania z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych lub nieuiszczania wynagrodzeń w tych przypadkach, w których ustawa zezwala na korzystanie z praw bez umowy, ale z zachowaniem prawa do wynagrodzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 września 2009 r., I CSK 35/09, OSNC 2010/3/47). Rola organizacji zbiorowego zarządzania polega więc na sprawowaniu zarządu w, wymagającym wyspecjalizowanego działania, zakresie, w którym indywidualne wykonywanie byłoby albo nieopłacalne, albo organizacyjnie niemożliwe; chodzi także o rozłożenie kosztów zbiorowego zarządzania na dużą liczbę czynności tego samego

rodzaju lub dokonywanie czynności w interesie większej liczby reprezentowanych podmiotów. Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi jest niezbędne i korzystne nie tylko dla uprawnionych z tytułu praw, ale także dla rozpowszechniających utwory lub artystyczne wykonania. Pozwala użytkownikom utworów na uniknięcie konieczności ustalania uprawnionych do utworów lub artystycznych wykonań, prowadzenia z nimi indywidualnych negocjacji oraz rozliczeń.

12. W celu ułatwienia o.z.z. wykonywania zbiorowego zarządu prawami, ustawodawca przewidział w art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p., że domniemywa się, iż o.z.z. jest uprawniona do zarządzania i ochrony w odniesieniu do pól eksploatacji objętych zbiorowym zarządzaniem oraz że ma legitymację procesową w tym zakresie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2000 r., I CKN 971/98, OSNC 2001, nr 6, poz.97). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustabilizował się pogląd, że domniemanie przewidziane w art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. jest - jak każde domniemanie prawne - usuwalne. Nie można się na nie powołać, gdy do tego samego utworu lub artystycznego wykonania rości sobie tytuł więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania. Do uchylenia omawianego domniemania nie wystarczy jednak samo wskazanie, że istnieje inna organizacja działająca w tym samym zakresie. Kwestionujący legitymację danej organizacji w odniesieniu do konkretnych praw musi ponadto wykazać, że inna organizacja działająca w tym samym zakresie powołuje się wobec niego na swój tytuł do tych samych praw. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2013 r., I CSK 617/12, OSNC-ZD 2014, nr 4, poz.62). Jednocześnie zwrócono uwagę, że domniemania i uprawnienie wynikające z art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. (zob. także art. 5 u.z.z.) ustanowione w celu szeroko rozumianej ochrony twórców, nie zmieniają zasad postępowania cywilnego, a zwłaszcza zasady równości stron i kontradiktoryjności oraz zasady rozkładu ciężaru dowodów, przewidzianej w art. 6 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2000 r., I CKN 971/98, OSNC 2001, nr 6, poz.97).

13. Przechodząc po tych uwagach ogólnych do rozpoznania podstaw skargi kasacyjnej, należy w pierwszym rzędzie podnieść, że spór w tej sprawie koncentrował wokół kwestii, ile powinno wynieść i w jaki sposób powinno być obliczone, przewidziane w art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., wynagrodzenie tantiemowe

przysługujące uprawnionym współtwórcom u.a., reprezentowanym przez powoda, na rzecz których powód inkasuje tantiemy od użytkowników u.a. z zamiarem i w celu dokonania ich następczej repartycji na rzecz uprawnionych, aby spełniło wymagania wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach. Powód nie posiadał w okresie objętym pozwem i zresztą nadal nie posiada, zatwierdzonych Tabel wynagrodzeń tantiemowych, strony tego postępowania nie zawarły umowy określającej to wynagrodzenie, zaś w obowiązującym w okresie objętym pozwem stanie prawnym nie było (zresztą nadal nie ma) efektywnego mechanizmu służącego rozwiązaniu tego konfliktu, co stanowi główną trudność w jego rozstrzygnięciu przez sąd.

14. Jak to już podniesiono, art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p., ustanawia ustawową powinność (przymus) uiszczania tego wynagrodzenia przez podmioty prowadzące w Polsce kina, a zatem w tej sprawie przez pozwaną Spółkę, za pośrednictwem właściwej o.z.z. W świetle przytoczonej normy, pozwana Spółka jest niewątpliwie legitymowana biernie jako zobowiązana do uiszczania tantiem na rzecz współtwórców u.a., których utwory wyświetla w prowadzonych kinach. Zakres repertuaru wyświetlanego w kinach Spółki w okresie objętym pozwem tego oraz przychody Spółki ze sprzedaży biletów wstępu na seanse zostały w sprawie ustalone i nie budziły wątpliwości.

15. Kwestią sporną pozostawała natomiast - w świetle zarzutu kasacyjnego pozwanej Spółki - legitymacja czynna powoda do dochodzenia wskazanej przez niego kwoty w związku z zagadnieniem, czy powód reprezentuje i wykonuje zbiorowy zarząd prawami wszystkich współtwórców zarówno polskich, jak i obcych u.a. wyświetlanych w kinach pozwanej Spółki w okresie objętym pozwem, zgodnie z informacją przedstawioną przez pozwaną Spółkę oraz jak należy rozumieć pojęcie zbiorowego zarządu prawami współtwórców u.a. W szczególności, czy zbiorowy zarząd prawami do wynagrodzenia tantiemowego obejmuje inkaso przez powoda tantiem obliczonych jako określony procent (stawka procentowa) kwotowej podstawy wyliczenia w postaci całości wpływów ze sprzedaży biletów na wszystkie filmy wyświetlane w kinach pozwanej Spółki w sytuacji, w której powód systemowo nie zamierza następnie dokonać ich repartycji na rzecz wszystkich współtwórców, którzy stworzyli te wyświetlane w kinach filmy, lecz tylko na rzecz tylko niektórych z nich,

w tym przypadku nie przekazując tantiem na rzecz współtwórców filmów amerykańskich. Natomiast jeśli przyjąć, że powód nie sprawuje zbiorowego zarządu prawami współtwórców amerykańskich do tantiem, a zatem ich nie pobiera od użytkowników i nie przekazuje uprawnionym twórcom, to czy do kwotowej podstawy wyliczenia wynagrodzenia dla faktycznie reprezentowanych przez powoda współtwórców u.a. powinny wchodzić wpływy ze sprzedaży biletów na filmy amerykańskie czy tylko wpływy z pozostałych filmów, stworzonych przez tych artystów, którym powód wypłaca zainkasowane uprzednio tantiemy, zgodnie z przyjętym przez powoda Regulaminem repartycji.

16. Widoczne jest zatem, że sporny był w tej sprawie przyjęty przez powoda i zaaprobowany przez Sąd Apelacyjny mechanizm obliczenia tantiem jako wynik operacji rachunkowej mnożenia, w którym sporne były oba czynniki tego działania – zarówno stawka procentowa, jak i kwotowa podstawa.

17. Jedną z centralnych kwestii do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy stanowiła, w świetle skargi kasacyjnej, kwestia, czy powód sprawuje zbiorowy zarząd prawami współtwórców filmów amerykańskich i czy domniemanie legitymacji powoda z art. 105 u.p.a.p.p. do dochodzenia tego wynagrodzenia działa także na rzecz współtwórców filmów amerykańskich. Sąd Apelacyjny, w ślad za Sądem Okręgowym, na oba te pytania udzielił odpowiedzi pozytywnej, przyjmując, że zgodnie z przepisami u.p.a.p.p., udzielonym powodowi zezwoleniem Ministra oraz zgodnie z zobowiązaniami Polski, wynikającymi z umów międzynarodowych, których stroną jest Polska, a także stosownie do zasady asymilacji, powód reprezentuje zagranicznych współtwórców u.a., którym przysługuje wynagrodzenie tantiemowe, w tym także współtwórców filmów amerykańskich. Stanowisko to nie zostało jednak jednoznacznie wyrażone i umotywowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny przyjął bowiem, że powód dochodzi wynagrodzenia należnego wszystkim współtwórcom u.a. wyświetlanych w kinach prowadzonych przez pozwaną Spółkę z wyłączeniem jedynie polskich scenarzystów i autorów dialogów, którzy nie powierzyli powodowi swoich praw, co znajduje odzwierciedlenie w dokonanej kalkulacji stawki i podziale inkasa na mocy porozumień powoda ze Stowarzyszeniem Z. (zob. str. 49 u dołu i str. 50 u góry uzasadnienia wyroku SA). W powiązaniu z zaaprobowanym przez ten Sąd poglądem

Sądu Okręgowego (zob. str. 17-20 uzasadnienia wyroku SA), że powód reprezentuje, zgodnie z zasadą asymilacji, także zagranicznych twórców u.a., w tym współtwórców filmów amerykańskich, zaś domniemanie legitymacji powoda z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p., działa również na rzecz twórców zagranicznych, w tym współtwórców filmów amerykańskich, oznacza to, że Sąd Apelacyjny przyjął, iż powód reprezentuje i zarządza zbiorowo prawami do wynagrodzeń tantiemowych należnych wszystkim zagranicznym współtwórcom u.a., w także współtwórcom filmów amerykańskich. Z drugiej strony jednak Sąd Apelacyjny podniósł w uzasadnieniu, że w sprawie nie był negowany fakt, że powód nie dokonuje repartycji tantiem na rzecz współtwórców u.a., których jedynym producentem jest podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny (zob. str.55 uzasadnienia wyroku SA).

18. W świetle uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie jest zatem jasne, czy Sąd Apelacyjny przyjął, że powód sprawuje zarząd prawami współtwórców filmów amerykańskich czy też nie sprawuje zarządu tymi prawami i jakie znaczenie ma wspomniana jedynie przez Sąd, ale bliżej nie wyjaśniona i nie omówiona kwestia zawarcia przez S. umów z podmiotami wymienionymi na str. 9 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego (chodzi o umowy z C.1 z siedzibą w A., M. Inc. z siedzibą w C., P. z siedzibą w A., R. Inc. z siedzibą w N., S. SNC z siedzibą w P., T. z siedzibą w C., T. z siedzibą w L., U. B.V. z siedzibą w A., W. z siedzibą w C. oraz W.. Oddział T. L.P. z siedzibą w C.). Sąd nie poczynił bliższych ustaleń faktycznych ani nie przedstawił ocen prawnych, dotyczących znaczenia tych umów dla rozmiaru dochodzonego przez powoda roszczenia z tytułu tantiem. Nie wynika z wywodów Sądu, czy przyjął on, że powód inkasuje tantiemy należne twórcom filmów amerykańskich, skoro wpływy ze sprzedaży biletów wstępu na te filmy wchodziły w skład kwotowej podstawy obliczenia wysokości tantiem, a jedynie nie dokonuje ich następnej wypłaty (repartycji) na rzecz tych twórców, czy też, zdaniem Sądu drugiej instancji, powód nie pobiera (nie inkasuje) tantiem należnych twórcom filmów amerykańskich i z tej przyczyny następnie nie dokonuje repartycji (wypłaty) tantiem na ich rzecz. Sam powód w toku postępowania konsekwentnie twierdził (i podtrzymał to twierdzenie także w piśmie procesowym datowanym 26 stycznia 2024 r., złożonym w toku postępowania kasacyjnego), że rozpoznawana sprawa dotyczy

dochodzonego przez niego wynagrodzenia tantiemowego, pobieranego na rzecz reprezentowanych przez powoda polskich i zagranicznych współtwórców u.a., z wyjątkiem współtwórców filmów amerykańskich. Sam powód twierdził, że nie przekazuje tantiem twórcom filmów amerykańskich i nie czynił tego od przeszło 23 lat swojej działalności. Już zatem z twierdzeń powoda wynika, że powód systemowo nie pobiera (nie inkasuje) i następnie nie wypłaca (nie dokonuje następcej repartycji) wynagrodzenia tantiemowego na rzecz współtwórców filmów amerykańskich, natomiast inkasuje tantiemy i następnie dokonuje ich repartycji na rzecz reprezentowanych przez siebie polskich współtwórców u.a. oraz na rzecz zagranicznych współtwórców u.a. reprezentowanych przez zagraniczne o.z.z., z którymi powód podpisał stosowne umowy o wzajemnej reprezentacji. Należy przy tym zwrócić uwagę, że z przyjętego uchwałą Rady Administracyjnej S.-Z. z 2 marca 2009 r. Regulaminie repartycji (k. 3518 akt) obowiązującym w okresie objętym pozwem, wynika, że kwoty przekazane powodowi przez Z. z tytułu tantiem podlegają podziałowi według wskazanego w tej uchwale współczynnika procentowego. Uprawnieni są autorzy polscy tj. reżyserzy, autorzy warstwy literackiej obrazu, scenografowie, kostiumografowie, montażyści oraz operatorzy obrazu i dźwięku, a także ich zagraniczni odpowiednicy, o ile S. zawarła stosowne umowy o wzajemnej reprezentacji z o.z.z. reprezentującymi tych uprawnionych.

19. W ocenie Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną, zbiorowy zarząd prawami współtwórców u.a. do tantiem, obejmuje zarówno pobranie tantiem od zobowiązanych podmiotów (użytkowników u.a.), jak i repartycję zainkasowanych sum na rzecz uprawnionych współtwórców u.a., a zatem inkaso tantiem z zamiarem i w celu ich następcej wypłaty na rzecz współtwórców tych u.a. Podobnie, praktyczna realizacja zasady asymilacji polega na inkasowaniu przez polską o.z.z. wynagrodzeń tantiemowych przysługujących obcym współtwórcom u.a., z zamiarem i w celu ich następcej repartycji na ich rzecz. Należy uznać, że jest to możliwe tylko w przypadku sprawowania przez polską o.z.z. zbiorowego zarządu prawami na podstawie porozumień zawartych z właściwą zagraniczną o.z.z. Tylko wówczas istnieje mechanizm pozwalający na wypłatę środków uzyskanych przez polską o.z.z. z tytułu tantiem na rzecz tych zagranicznych współtwórców, którym tantiemy się należą w związku z wyświetlaniem stworzonego

przez nich utworu audiowizualnego w kinach na obszarze Polski.

20. Powód żądał zasądzenia od pozwanego wynagrodzenia tantiemowego obliczonego jako iloczyn przyjętej przez powoda stawki procentowej 0,95% i podstawy wyliczenia w postaci kwoty stanowiącej całość wpływów pieniężnych ze sprzedaży biletów na wszystkie u.a. wyświetlane w kinach pozwanej Spółki, w tym na filmy amerykańskie. Powód podniósł, że chodzi o cyt. „techniczny” sposób ukształtowania stawki wynagrodzenia tantiemowego pobieranego przez powoda na rzecz polskich współtwórców u.a. oraz zagranicznych współtwórców u.a. reprezentowanych przez zagraniczne o.z.z., z którymi powód podpisał stosowne umowy (z wyjątkiem współtwórców filmów amerykańskich). Wskazał ponadto, że wysokość przyjętej przez niego stawki procentowej (0,95 %) oraz podstawa wynagrodzenia (suma wpływów za cały wyświetlany repertuar, w tym filmy amerykańskie) wynikają z zaszłości historycznych oraz z dążenia do maksymalnego uproszczenia stawek stosowanych przez o.z.z., co skutkuje obniżeniem kosztów zbiorowego zarządu. Dalej powód argumentował, że gdyby pominąć w kwocie stanowiącej podstawę ustalenia wynagrodzenia tantiemowego, wpływy z wyświetlania filmów amerykańskich, to procentowa stawka nie mogłaby wynieść 0,95 %, lecz więcej (np. 3%), tak by „kwotowo” odpowiadało to aktualnej wysokości pobieranych przez powoda wynagrodzeń tantiemowych. Stosowanie przez S. procentowej stawki od wpływów ze sprzedaży biletów na wszystkie filmy wyświetlane w kinie wynika, zdaniem powoda, z istoty zbiorowego zarządu na tym polu eksploatacji. Gdyby o.z.z. miały różnicować wysokość wynagrodzenia względem każdego tytułu filmowego, to wówczas nie byłby to zbiorowy, lecz indywidualny zarząd, a koszty tego zarządu znacznie przekroczyłyby wysokość tantiem (zob. k. 3923-3924). Powód wywodził także, że istnieje trudność z wyróżnieniem tych dwóch grup u.a., to jest filmów amerykańskich oraz pozostałych. Ponadto, zdaniem powoda, wyeliminowanie z podstawy wyliczenia tantiem, wpływów z tytułu u.a., których jedynym producentem jest podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny, prowadziłoby do wystąpienia rażącej dysproporcji między cenami wstępu na filmy z obu tych grup filmów.

21. Odnosząc się do tych argumentów należy wskazać, że już w pierwszej fazie postępowania w tej sprawie, poświęconej rozstrzygnięciu zasadności zakresu

i treści zgłoszonego w pozwie roszczenia informacyjnego, pozwana Spółka podniosła, że ponad połowa wyświetlanego przez nią repertuaru stanowią filmy amerykańskie, zaś skoro sam powód twierdzi, że nie pobiera i następnie nie wypłaca tantiem na rzecz współtwórców filmów amerykańskich, to żądanie przez niego zapłaty wynagrodzenia tantiemowego stanowiącego wskazany przez powoda procent całości wpływów ze sprzedaży biletów na wszystkie filmy, w tym także na filmy amerykańskie, nie znajduje uzasadnienia. Sąd Okręgowy, uwzględniając roszczenie informacyjne powoda, podniósł w uzasadnieniu wyroku częściowego z 4 maja 2016 r. (XXIV C 881/14), że zarzut ten, podobnie jak zarzut dotyczący prawidłowości sposobu obliczenia przez powoda wynagrodzenia tantiemowego objętego pozwem, będzie mieć istotne znaczenie dopiero na etapie merytorycznego rozpoznania roszczenia powoda o zasądzenie tantiem, natomiast jest bez znaczenia na etapie orzekania o roszczeniu informacyjnym. Sąd Okręgowy podkreślił, że żądanie informacyjne służy jedynie określeniu wysokości roszczenia o zapłatę. W tym celu jest konieczne ustalenie, jakie filmy były wyświetlane w kinach pozwanej w okresie objętym żądaniem pozwu. Akcentował, że nie jest przesądzona jakkolwiek kwestia związana z wysokością wynagrodzenia tantiemowego, bo zostanie ono dopiero ustalone po dostarczeniu przez pozwaną Spółkę informacji wskazanych w wyroku częściowym i po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. Sąd Okręgowy podniósł, że kwestia, czy zaproponowany przez powoda sposób obliczenia wynagrodzenia tantiemowego jest zgodny z art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., będzie badana na dalszym etapie postępowania. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 6 czerwca 2018 r. (I A Ca 58/17), oddalającym apelację pozwanej Spółki wniesioną od opisanego wyżej wyroku częściowego, wskazał, że Sąd Okręgowy trafnie przyjął, iż okoliczność, że powód nie pobiera i nie wypłaca wynagrodzeń tantiemowych dla twórców filmów amerykańskich nie miała rozstrzygającego znaczenia na etapie orzekania o roszczeniu informacyjnym. Sąd drugiej instancji podniósł, że z umów zawartych przez powoda z podmiotami prowadzącymi kina, wynika, że powód pobiera od innych użytkowników wynagrodzenie, o którym mowa w art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p. w wysokości 0,95% wszystkich wpływów brutto, które dany podmiot otrzyma w okresie rozliczeniowym z tytułu wyświetlania wszystkich u.a., w tym filmów zagranicznych, nie wyłączając amerykańskich. W świetle tak

skalkulowanej stawki wynagrodzenia, Sąd Apelacyjny przyjął, w ślad za Sądem Okręgowym, że powyższa kwestia nabierze znaczenia na etapie rozpoznania żądania zasądzenia określonej przez powoda kwoty. W ocenie Sądu Apelacyjnego, dopiero uzyskanie pełnej informacji o wyświetlanym przez pozwanego repertuarze, pozwoli na precyzyjne wytypowanie filmów, które należy brać pod uwagę, kalkulując dochodzone przez powoda wynagrodzenie.

22. Po przedstawieniu przez pozwaną Spółkę żądanych informacji, nie doszło jednak do szczegółowszej analizy zagadnień i zarzutów przedstawianych przez pozwaną Spółkę. Sądy obu instancji przychyliły się natomiast w pełni do argumentacji powoda. Tymczasem trafność tych argumentów budzi wątpliwości.

23. Rozpoznawana sprawa dotyczy wynagrodzenia tantiemowego za zamknięty okres, czyli lata 2011-2013. Podniesiono już, że to wynagrodzenie nie wynika ani z zatwierdzonych Tabel wynagrodzeń S. wobec ich braku w tym okresie, ani z umowy stron wobec jej nie zawarcia. Powód nie wykazał zatem, że w tej sytuacji istniało (istnieje) pewne „kwotowo” ustalone i należne niejako „z góry” za ten okres wynagrodzenie tantiemowe, wynikające z przemnożenia wskazanej przez powoda stawki procentowej 0,95 % przez sumę wszystkich wpływów pieniężnych pozwanej Spółki z tytułu sprzedaży biletów wstępu na wszystkie wyświetlane u.a. w okresie 2011-2013, które miałyby automatycznie sprawiać, że przy obniżeniu kwotowej podstawy wynagrodzenia przez pominięcie w niej sumy wpływów za bilety na filmy amerykańskie, podwyższeniu miałyby ulec stawka procentowa (np. do 3 %) , żeby osiągnąć ten sam wynik rachunkowy, sprowadzający się do kwoty żądanej przez powoda.

24. W świetle uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie jest jasne, na jakich dowodach i ustaleniach faktycznych, opiera się teza, że przy przyjęciu braku podstaw do uwzględnienia w kwotowej podstawie wyliczenia tantiem, wpływów z biletów na filmy amerykańskie, doszłoby do konieczności obliczania tantiem na rzecz współtwórców każdego u.a. wyświetlanego przez pozwaną Spółkę, skoro chodziłoby o podział repertuaru na dwie grupy - filmy amerykańskie i pozostałe. W odniesieniu do akcentowanych przez powoda trudności z odróżnieniem tych dwóch grup u.a., należy zauważyć, że przedstawione przez niego w 2014 r. zmodyfikowane Tabele wynagrodzeń S. przewidywały wyłączenie z nich wynagrodzeń należnych

współtwórcom filmów amerykańskich. Nie wiadomo ponadto, na jakich dowodach i ustaleniach opiera się teza, że wyeliminowanie z podstawy wyliczenia tantiem, wpływów z filmów amerykańskich, prowadziłoby do wystąpienia rażącej dysproporcji między cenami wstępu na filmy amerykańskie i filmy pozostałe, zaś koszty tego zarządu znacznie przekroczyłyby wysokość tantiem. W sprawie nie przeprowadzono w tym zakresie dowodów, nie dokonano jakichkolwiek ustaleń faktycznych ani symulacji, dających podstawy do formułowania tych tez.

25. W tym miejscu pojawia się zatem zagadnienie, czy w sprawie zebrane zostały wszystkie niezbędne dowody oraz czy poczynione zostały kompletne ustalenia faktyczne pozwalające na dokonanie przez Sąd Najwyższy oceny prawidłowości wykładni i zastosowania przytoczonych w skardze kasacyjnej norm prawa materialnego i w konsekwencji – oceny prawidłowości subsumcji i uwzględnienia przez Sądy *meriti* dochodzonego powództwa w całości.

26. Wobec braku zatwierdzonych Tabel wynagrodzeń S. oraz braku umowy stron w przedmiocie określenia wysokości tantiem, ciężar ustalenia wynagrodzenia tantiemowego spoczywał na sądzie orzekającym. Art. 70 ust.2¹ u.p.a.p.p nie dostarcza wskazówek, w jaki sposób powinno być ono obliczone, poza tą, że ma być ono „proporcjonalne” do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinie, a zatem, jak się przyjmuje, ma to być wynagrodzenie stanowiące pochodną (w formie określonego procentu) wpływów kina (przychodów) ze sprzedaży biletów wstępu. W orzecznictwie wskazuje się, że w przypadku, gdy organizacja zbiorowego zarządzania nie dysponuje zatwierdzoną tabelą wynagrodzeń i strony nie określiły wynagrodzenia w drodze porozumienia, wynagrodzenie powinno być ustalone przez sąd rozstrzygający spór stron, zgodnie ze wskazaniami zawartymi w art. 110 u.p.a.p.p., obowiązującym w okresie objętym pozwem. Trzeba mieć jednak na względzie, że prawo współtwórcy u.a. do wynagrodzenia tantiemowego wynika z ustawy, obciąża podmiot prowadzący kino, który uiścił już opłatę licencyjną i legalnie korzysta z utworu audiowizualnego, do którego prawa przysługują producentowi, a nie współtwórcom. Ta sytuacja odbiega zatem od typowych przypadków sporów związanych z dochodzeniem przez o.z.z. wynagrodzenia z umów licencyjnych lub ryczałtowego odszkodowania w związku z naruszaniem praw autorskich przez bezumowne korzystanie z utworów, w tym także w przypadku

bezumownej reemisji przez telewizje kablowe (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2003 r., V CKN 411/01; z 29 listopada 2006 r., II CSK 245/06, z 20 stycznia 2016 r., IV CSK 484/15, OSNC-ZD 2017/3/46; z 8 marca 2012 r., V CSK 102/11 oraz z 15 czerwca 2011 r., V CSK 373/10).

27. Sąd Apelacyjny trafnie zauważył w tej sprawie, że co do zasady, wskazane w art. 110 u.p.a.p.p. kryteria ustalania wynagrodzenia w postaci zakresu i charakteru korzystania z utworów audiowizualnych mają, w świetle art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., jedynie charakter pomocniczy, albowiem podstawowe znaczenie ma wysokość wpływów z tytułu wyświetlania utworów audiowizualnych w kinach. To zatem właśnie wpływy z wyświetlania utworów audiowizualnych powinny odegrać, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zasadniczą rolę w określaniu wysokości wynagrodzenia tantiemowego, należnego współtwórcom u.a. Jednakże Sąd Apelacyjny nie rozważył w sposób bardziej wnikliwy, czy przy tym założeniu, wpływy z wyświetlania filmów amerykańskich, rzeczywiście powinny być uwzględnione jako część składowa kwotowej podstawy wyliczenia wynagrodzenia tantiemowego dochodzonego przez powoda na rzecz reprezentowanych przez niego współtwórców u.a., skoro powód, według własnych twierdzeń, systemowo nie pobiera i nie wypłaca wynagrodzenia tantiemowego na rzecz współtwórców filmów amerykańskich.

28. Sąd Apelacyjny podniósł, w ślad za argumentami powoda, że potrzeba maksymalnego uproszczenia zbiorowego zarządzania prawami autorskimi przemawia za przyjęciem ujednoliconej stawki procentowej od sumy wszystkich wpływów za wyświetlanie wszystkich u.a. w danym okresie rozliczeniowym, a zatem także z uwzględnieniem wpływów z wyświetlania filmów amerykańskich. Nie odniósł się natomiast jednoznacznie do, zasadniczej spornej między stronami kwestii, czy w świetle art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., to wynagrodzenie tantiemowe przysługuje współtwórcom konkretnych utworów audiowizualnych, czy powinno być ono proporcjonalne do wpływów z wyświetlania tych konkretnych utworów i czy w takim razie wpływy z wyświetlania filmów amerykańskich mogą stanowić podstawę obliczenia wynagrodzenia tantiemowego na rzecz współtwórców u.a. innych niż amerykańskie.

29. W ocenie Sądu Najwyższego, zawarta w art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., regulacja przewidująca, że wynagrodzenie tantiemowe przysługuje współtwórcom

proporcjonalnie do wpływów z wyświetlania utworu audiowizualnego, oznacza powiązanie prawa współtwórców do tantiem ze stworzonym przez nich utworem audiowizualnym. Ponownie należy przypomnieć, że mowa tu o wynagrodzeniu dodatkowym, odrębnym od wynagrodzenia, które współtwórcy już otrzymali na podstawie umowy z producentem u.a.

30. Sąd Apelacyjny argumentował, że prowadzenie szczegółowego dochodzenia w odniesieniu do każdego utworu, różnicowanie wysokości stawki, czy też dokonywanie oceny, jaki kraj jest wyłącznym producentem danego filmu, zamieniłoby zarząd zbiorowy prawami autorskimi w zarząd indywidualny i generowało po stronie powoda konieczność poniesienia dodatkowych kosztów, prowadziłoby do konfliktów na etapie ustalania, czy dany utwór audiowizualny został wyprodukowany przez podmiot z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki lub podmiot od niego zależny. Dodatkowe koszty ponosiłaby w związku z tym również pozwana Spółka, gdyż musiałaby badać, które z wyświetlanych filmów zostały wyprodukowane przez firmy z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki i odrębnie ewidencjonować wpływy z takich filmów. W sprawie nie przeprowadzono jednak w tym zakresie dowodów, nie dokonano jakichkolwiek ustaleń faktycznych ani symulacji, dających podstawy do formułowania tych tez.

31. Sąd podniósł także, że twórca u.a. (tym bardziej działająca na jego rzecz o.z.z.), nie może się zrzec prawa do niewymagalnego wynagrodzenia tantiemowego. Biorąc zaś pod uwagę zapisy Konwencji Berneńskiej, w tym w szczególności zapis, że ochrona twórców nie jest uzależniona od istnienia ochrony w państwie pochodzenia dzieła, Sąd uznał, że gdyby twórcy filmów amerykańskich zgłosili się do powoda o wypłatę na ich rzecz wynagrodzenia tantiemowego, powód nie miałby podstaw, żeby im odmówić. Sąd nie pogłębił jednak tej argumentacji, wskazując choćby, w jaki sposób i na jakiej podstawie współtwórcy filmów amerykańskich mieliby to uczynić, skoro według twierdzeń samego powoda, nie pobiera on tantiem na rzecz współtwórców filmów amerykańskich i w konsekwencji ich nie wypłaca, zaś po drugie, pobrane przez powoda tantiemy dla zagranicznych twórców u.a. są przekazywane przez powoda do zagranicznych o.z.z., z którymi powód zawarł stosowne umowy o reprezentacji i to właśnie te zagraniczne o.z.z. następnie dokonują wypłaty tantiem na rzecz reprezentowanych uprawnionych zagranicznych

współtwórców u.a. Ponownie należy wskazać, że w sprawie nie przeprowadzono w tym zakresie dowodów, nie dokonano jakichkolwiek ustaleń faktycznych świadczących choćby o tym, że współtwórcy filmów amerykańskich, kiedykolwiek wystąpili do powoda o wypłatę na ich rzecz wynagrodzenia tantiemowego z tytułu wyświetlania tych u.a. w kinach na obszarze Polski za okres objęty żądaniem pozwu, a jest to przecież okres zamknięty, obejmujący lata 2011-2013..

32. Sąd Apelacyjny podobnie jak Sąd Okręgowy, zaaprobował bez zastrzeżeń zaproponowaną przez powoda stawkę procentową wynoszącą 0,95% sumy wszystkich wpływów z tytułu wyświetlania wszystkich u.a. Wskazał, w ślad za argumentacją powoda, że stawka ta ma charakter „historyczny”, albowiem została ustalona w poprzednio obowiązujących i zatwierdzonych Tabelach wynagrodzeń S., a nadto ma charakter powszechny, albowiem wynika z umów zawartych przez powoda z innymi podmiotami prowadzącymi w Polsce kina, zaś wszystkie te podmioty powinny być traktowane jednakowo, zgodnie z zasadą równości. Sąd wskazał także, że stawka w wysokości 0,95% wszystkich wpływów brutto, obowiązuje od wielu lat i jest powszechnie stosowana w rozliczeniach z podmiotami prowadzącymi kina. Stawka ta nie odbiega od powszechnie stosowanych na polu „wyświetlanie,” a jednocześnie odpowiada, zdaniem Sądu, zasadom wskazanym w art. 110 pr. aut. Nie podzielił Sąd zapatrywania pozwanej Spółki, że stawka procentowa powinna być ustalona w niższej wysokości, albowiem kina studyjne i lokalne wypowiedziały powodowi zawarte z powodem umowy, kwestionując wskazaną w nich stawkę 0,95% wszystkich wpływów brutto jako zawyżoną. Sąd podniósł, że zakres i charakter korzystania z utworów audiowizualnych przez kina studyjne i lokalne jest zupełnie inny niż w przypadku pozwanej Spółki. Działalność sieci kin studyjnych i lokalnych ma na celu upowszechnianie kultury filmowej, w szczególności poprzez rozpowszechnianie filmów o wysokich walorach artystycznych oraz podejmowanie działalności edukacyjnej. Kina te wyświetlają mniej filmów, emitują filmy niszowe, które zostały stworzone raczej dla „idei”, a nie „dla pieniędzy” i które nie przyciągają tak dużej ilości widzów jak filmy komercyjne. O ile zatem w przypadku kin studyjnych i lokalnych zasadne wydaje się być obniżenie stawki wynagrodzenia, to zasadności takiej w ocenie Sądu nie można dopatrzeć się w przypadku pozwanej Spółki, która posiada sieć multipleksów, wyświetla filmy

najbardziej popularne, przyciągające widzów, cieszące się ich zainteresowaniem, a związku z czym również uzyskuje znacznie wyższe dochody zarówno z biletów, jak i z reklam oraz ze sprzedaży przekąsek i napojów. Trudno nie dostrzec, że ta teza Sądu pozostaje w sprzeczności z uprzednim zapatrywaniem, że stawka widniejąca w umowach powoda zawartych z innymi podmiotami prowadzącymi kina jest stawką powszechnie stosowaną, a zatem „stawką rynkową” i powinna obowiązywać także w przypadku pozwanej Spółki.

33. W tej sprawie nie było sporu co do dopuszczalności zastosowania art. 110 u.p.a.p.p., także w przypadku określenia przez Sąd wysokości wynagrodzeń tantiemowych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 lipca 2020 roku, I CSK 631/18). Sformułowane w skardze kasacyjnej zarzuty pozwanej Spółki dotyczą uwzględnienia przez Sąd przy ustalaniu wysokości zasądanego wynagrodzenia tantiemowego, kryteriów w tym przepisie nie przewidzianych takich jak „historyczny” charakter stawki 0,95% (zarzut nr 6 skargi kasacyjnej) oraz przyjęcia przez Sąd, że nie jest możliwe ustalenie wysokości tych wynagrodzeń tylko w zakresie kwot faktycznie inkasowanych i przekazywanych współtwórcom u.a. (a zatem nieinkasowanych i nieprzekazywanych przez powoda na rzecz współtwórców filmów amerykańskich) podczas gdy takie ustalenie jest konieczne i wbrew stanowisku Sądu, nie jest, w ocenie skarżącej Spółki, niemożliwe do przeprowadzenia, nie jest sprzeczne z ideą zbiorowego zarządzania prawami współtwórców u.a. oraz nie spowodowałoby zaburzenia konkurencji między producentami i strukturę repertuaru filmowego (zarzut nr 7 skargi kasacyjnej).

34. Rozpoznanie przez Sąd Najwyższy tych zarzutów, odnoszących się do istoty sporu, a zatem do zasadności wysokości wynagrodzenia tantiemowego obliczonego i dochodzonego przez powoda jako o.z.z. od pozwanej Spółki jako korzystającego z u.a., nie jest możliwe wobec niewystarczającego w tym zakresie, co już sygnalizowano wyżej, materiału dowodowego oraz wobec niepoczynienia przez Sąd Apelacyjny dalszych niezbędnych ustaleń faktycznych i rozważań prawnych. W związku z tym nie sposób odeprzeć sformułowanego w skardze kasacyjnej procesowego zarzutu pozwanej Spółki, że ustalenie wysokości wynagrodzenia tantiemowego, w braku zatwierdzonych Tabel wynagrodzeń oraz w braku porozumienia stron, wymagało wiadomości specjalnych, których mogła

dostarczyć opinia biegłego, o którą pozwana wnioskowała.

35. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, dowód z opinii biegłego ze względu na składnik w postaci wiadomości specjalnych, jest dowodem, który nie może być zastąpiony inną czynnością dowodową, np. przesłuchaniem świadka ani wnioskowaniem sądu. Jeżeli więc zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c., sąd może uzyskać wiadomości specjalne wyłącznie przez skorzystanie z opinii biegłego, to oddalając wniosek o dopuszczenie takiego dowodu narusza art. 278 § 1 k.p.c., jeżeli dowód ten jest niezbędny dla miarodajnej oceny zasadności wytoczonego powództwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 2006 r., II CSK 245/06). Taka sytuacja wystąpiła w tej sprawie, w której sporna była zarówno wysokość procentowej stawki (0,95 %), jak i kwotowa podstawa wyliczenia tantiem (czy powinny w jej skład wchodzić wpływy ze sprzedaży biletów na filmy amerykańskie).

36. W dotychczasowym orzecnictwie Sądu Najwyższego, dotyczącym wynagrodzenia należnego współtwórcom u.a. z tytułu tak zwanych insertów (por. wyroki z 24 lipca 2020 r., I CSK 631/18, OSNC-ZD 2021, nr 4, poz.41 oraz z 20 grudnia 2017 r., I CSK 149/17) wskazano na znaczenie opinii biegłych dla ustalenia stosownego wynagrodzenia należnego współtwórcom u.a. Z opinii biegłych korzystały także sądy w celu ustalenia wynagrodzenia przysługującego uprawnionym od operatorów telewizji kablowych w sprawach wytaczanych przez o.z.z. (zob. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2011 r., V CSK 373/10).

37. Przed wyczerpaniem dostępnych środków dowodowych, odwołanie się przez Sąd do argumentacji tylko jednej ze stron oraz poczynienie przez Sąd uwag natury ogólnej (cyt. „stawka wynagrodzenia 0,95% jest stawką spełniającą kryteria wynagrodzenia z art. 110 u.p.a.p.p., w brzmieniu obowiązującym do 18 lipca 2018 r., w szczególności z uwagi na uprzednie historyczne stosowanie takiej stawki przez powoda”, „zaproponowana przez powoda stawka stanowi niecały 1% dochodów spółki, pochodzących wyłącznie ze sprzedaży biletów, co przy uwzględnieniu osiągniętych przez pozwaną „ubocznie”, przy okazji wyświetlania filmów dochodów z reklam, napojów i przekąsek stanowi, że ta stawka nie jest dla pozwanej nadmiernie obciążająca”) nie jest wystarczające do ustalenia wynagrodzenia tantiemowego, o którym mowa w art. 70 ust. 2¹ pkt 1 u.p.a.p.p., spełniającego kryteria proporcjonalności, szanującego prawa współtwórców utworów audiowizualnych do

godziwych tantiem, a także interesy użytkowników utworów audiowizualnych. Mając na względzie te właśnie aspekty, strony tego sporu, reprezentowane przez pełnomocników fachowych, powinny dążyć do ugodowego załatwienia tego sporu.

W tym stanie rzeczy, orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

r.g.

[a.ł.]